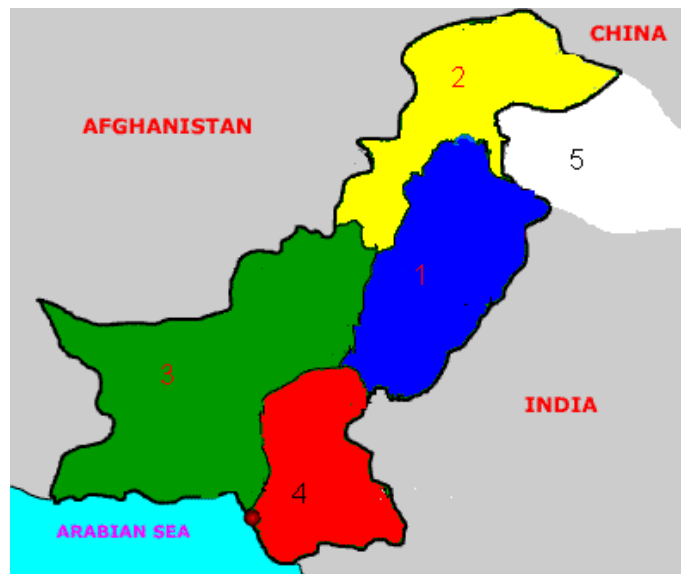

IX. Kulturális-történelmi időutazás Pakisztánban, illetve az egyes tartományok természeti attrakciói, látnivalói

IX/A Punjab tartományról, nevezetességeiről

Ahogy néhány oldallal korábban a tartományok felkeresésére sorrendet ajánlottam, Először Punjab tartományt keresném fel turisztikai attrakciókra vadászva. A konkrét városok, nevezetességek részletezése előtt szeretnék a tartományról egy rövid áttekintést nyújtani! Kezdjük mindjárt egy tartományi térképpel, amely a pakisztáni planétán elhelyezi a tartományt!

/11. fotó, illetve illusztráció Punjab tartományról (a kék szín)/

Punjabról tudnunk kell, hogy a legsűrűbben lakott, régiója Pakisztánnak, napjainkban közel 90 millióan lakják.

Mint a tartományi térképről is kideríthető, Punjabot délről Sindh tartomány, nyugat-délnyugatról Beludzsisztán nevű pakisztáni tartomány, északon-északnyugaton a szövetségi irányítású Északi Körzet, illetve az Északnyugati Határörvidék övezi. Önálló közigazgatású térség az ún. Azad, vagy Szabad Kasmír, a pakisztáni megszállás alatt álló tartomány. Kasmír nagyobb része, az ún. Jammu Kasmír Indiához tartozik.

Punjab tartományt keletről indiai területek: Radzsasztán, illetve az indiai Punjab tartományok határolják, azaz közvetlen határvonala van a tartománynak a „Nagy Szomszéddal”, Indiával. A sokszínű etnikum által használt nyelvek köre is változatos, legfontosabb használt nyelvként a punjabit, seraikit és az urdut említeném. A középosztály és a hivatalnokok egy része angolul is ért, illetve beszél.

A tartományi főváros Lahore.

Punjab elnevezés irodalmi fordításban Öt Folyó Földjeként fordítható.

E folyók az Indus mellékfolyói, konkrétan: Beas, Ravi, Sutlej, Chenab, és a Jhelum. Ille azonban az „óriást” az Indust is idesorolni, hisz Punjab az Indus völgyében található tartomány.

Punjab a maga 205 ezer km-t meghaladó területével /205. 344 km/ Pakisztán második legnagyobb területű tartománya, s geológiailag átmenetet képez az indiai plató és Dél Ázsia között. Punjab legfontosabb városa Lahore, méltán tekinthető a régió történelmi központjának. /Nevezetességeiről hamarosan szó lesz./

Fontosabb városok még a tartományban: Multan, Faisalabad, /Fájszálábád/ Rawalpindi, Gujranwala, /Gudzsránválá/ Gujrat is. Én idesorolnám az ország jelenlegi fővárosát, Islamabadot is, annak ellenére, hogy Islamabad központi irányítású város. Viszont tájegységileg Punjabhoz tartozik, a korábbi fővárostól Rawalpinditől északra található.

Bahawalpur 441, Karachi 1292, Multan 335, Pesavár 436, Quetta 1207, Taxila 303 kilométerre van Lahore-tól.

Az indiai határ közelében, a tartomány déli szegletében viszont sovány sivatagos földek is találhatóak. A Thar sivatag ezen Pakisztánba, Punjabba belógó részét Cholistan sivatagként ismerik.

Az Indus és főbb mellékfolyói zömmel északról- délre folynak Punjab tartományban. E tartomány tekinthető talán a Világ leginkább csatornákkal átszőtt, behálózott területének, öntözött földjének.

A klíma, éghajlat

Punjab éghajlata változatos, jelentős anomáliákkal /éghajlati kilengésekkel/. Figyelemre méltó a forró sivar dél és a hegyvidéki, hidegebb északi táj jelentős eltérése az időjárásban, hőmérsékletben. A magas hegyek hűsítő éghajlati hatásával még a turizmus tágulási lehetőségeinél is érdemes foglalkozni!

Népesség, demográfia

A tartomány népessége /2005-ös adatok szerint/ 86 millió 84 ezer fő, így Pakisztán lakosságának több mint a fele e tartomány lakója.

A fő nyelvként említett punjabit a legtöbb etnikai csoport érti és használja, s ez a nyelvhasználat az Indiához tartozó Punjab tartományban is általános.

A punjabi emberek az etnikai sokszínűség, a pluralizmus mintapéldányai.

A fentiek ellenére azonban egységes identitással is rendelkeznek. Összekötő erő az iszlám, a közös hit, büszkék dicső tradícióikra, vallásos érzékenységükre, folklórukra, népművészetükre, tartományi és helyi kultúrájukra, s mindez erősíti a közös identitást.

A punjabi emberek spirituális ismeretekkel felvértezve, azokat igyekeznek terjeszteni, illetve nagy szufi szentek szellemében élni.

A Shalwar Kameez is egy szelete ennek az összetartozás érzésnek, ez egy tradicionális pakisztáni öltözködés/viselet. A férfiak hétköznapi viselete fehér gyapot nadrág, ing, felette egy kékes-szürke ujjatlan mellény, fejfedővel.

Ali Jinnah egy bolyhos karakul kucsmát is viselt hozzá, sokan ebben is utánozzák.

Az alábbi fotók már díszesebb, ünnepibb öltözetek, mind női, mind férfi viseletként.

Ezt is gazdag kultúrájuk örökségének tekintik. A nők fényes színű Shalwar Kameezt viselnek, s különösen a speciális alkalmakra készültek /esküvő, vallási ünnepek stb./ pompázatos kivitelűek.

A tradíciók tisztelete kiegészül híres vendégszeretetükkel, az idegen tisztelete jellemző vonása karakterüknek.

Köztudott, hogy a pakisztáni emberek különösen udvariasak.

Ezekre a pozitív vonásokra feltétlenül érdemes odafigyelni az idegenforgalom, a turizmus jövőbeni lehetőségeinek a tervezésénél!

Punjabban, az iszlám megérkezése előtt egyedi, de Közel-Kelet és Közép-Ázsia kultúr vonásainak sajátos keveredését mutatta fel a tartomány. Punjabban, az iszlám megérkezése előtt a buddhizmus és a hinduizmus is jelen volt.

713-ban az Omajjád muszlim-arab seregek Mohammed bin Qasim vezetésével igázták le Punjabot, illetve a jelenlegi, - Pakisztánhoz tartozó – területeket, Kasmírtól az Arab tengerig. A hódítás következtében – a mai pakisztáni területek zöme – illetve lakossága áttért az iszlámra.

Ekkor váltak deklaráltan is nem muszlimokká a hinduk, majd később a szikhek.

Mahmud Ghazni uralkodása alatt Lahore vált a mai tartomány fontos központjává, s a város a Ghaznavida Birodalom második fővárosaként funkcionált.

A nagymogulok uralma – e területek felett is – 1526-tól 1739-ig datálható.

A mogulok bőkezűségük példájaként számos építészeti csodát, örök emlékű mauzóleumot, mecsetet stb. hagytak örökül. Durrani császársága 1799-ig állt fenn. A nagymogul periódus után komoly katonai erőként a szikhek régiója tűnt fel, s – mintegy 4 évtizedre – el is ragadták az ellenőrzést, uralmat Durrani gyengekező utódaitól.

1799-től Ranjit Singh vezetett be ellenőrzést e területek felett, s azután a brit gyarmatosítók jöttek. Az angol – szikh háborúk során a gyarmatosítók a mai tartományt is elfoglalták és Brit Indiához csatolták

1947-ben, - mint korábban is szó volt róla – Brit India /s benne Punjab tartománya is/ vallási alapon kettévált.

Nyugat Punjab a közigazgatásilag létrehozott új államhoz /Pakisztán/ csatlakozott népszavazás eredményeként, míg Kelet Punjab ma is integráns része/tartománya Indiának. A pakisztáni Punjab tartományt gyors iparfejlődés jellemezte az elmúlt közel 6 évtizedben. Punjab tekinthető Pakisztán éléstárának, s a legtöbb etnikum is e tartományhoz kötődik. Punjabban a textilipartól a sportruházatig, a gépgyártástól az elektronikai összeszerelő iparig, orvosi műszerekig, a nagy hagyományokkal rendelkező szőnyegiparig – minden megtalálható. Hasonlóképpen Punjab agrár régió is, az öntözőcsatorna-rendszer a legnagyobb a világon. Terményei közül a búza, gyapot, olajos magvak, főzelékfélék éppúgy megtalálhatók, mint a változatos gyümölcsök.

Fontosabb számomra az a tény, hogy Punjab ősidők óta civilizációk, kultúrák bölcsője.

Harappa romjai egy virágzó város kulturális gazdagságát, annak emlékeit idézik, egy olyan városét, ami már 5000 évvel ezelőtt létezett és virágzott.

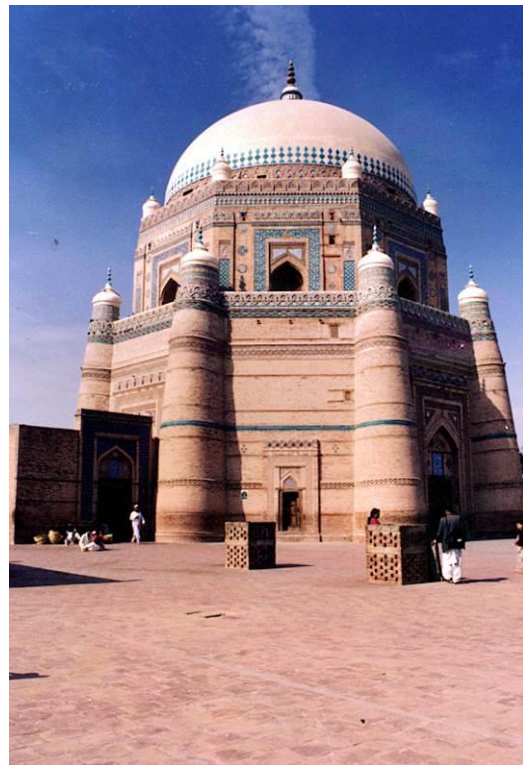
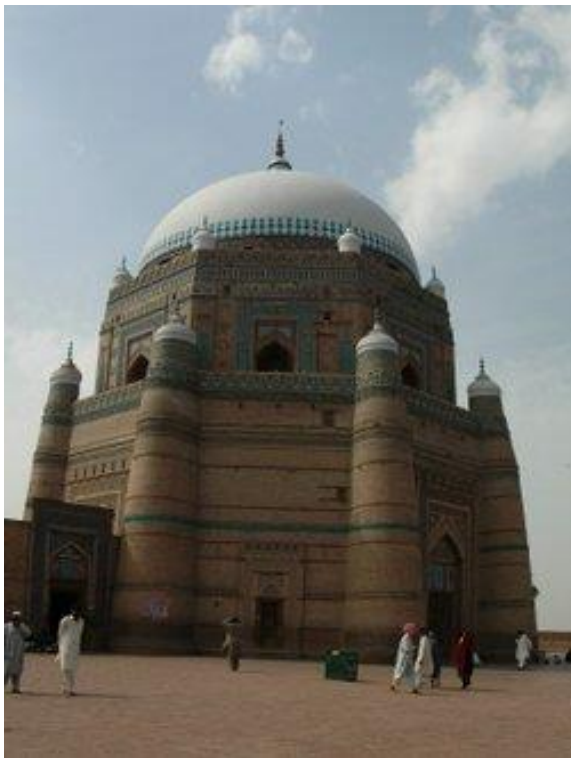
Taxila egy másik történelmi emlék, bizonyítéka egy szélesebb régióra kisugárzó művészi szakértelemnek, tudásnak.

A muszlim építészeti tradícióknak várak, paloták, mecsetek, kertek az ékes bizonyítékai.

Se szeri, se száma azoknak a mesteri csempe, mozaik-díszítésű mecsetnek, mauzóleumnak, amelyek nemes egyszerűségükben is felemelőek, s a külső homlokzatot a Szent Koránból vett idézetek, kalligrafikus feliratok díszítik.

Ennek szép példája Multan városában, 1320-ból származó Shah Rukn-e-Alam nevű mauzóleum.

/12. fotó a mauzóleumról

Hasonlóan pazar, s építészeti, díszítésbeli műremek –szintén Multanból – Shah Yusuf Gardezi síremléke, amely 1150-ben épült. A csempedíszítés-berakás szépemléke a XVI. századi Lahoreból Sheikh Musa Ahangar síremléke.

Shah Yahan császár korából származó csempedíszetek – elképzelések a gazdagságot, jó ízlést mesteri alaposságot hirdetik.

A Lahore Erőd festményei, fal és csempe díszítései e művészet csúcsát jelentették az akkori világban.

Punjab kulturális örökségében fontosak azok a szúfi szentek, akik az iszlámot hirdették, s e tanítás szellemében éltek mérsékletes életet.

/A szúfizmus misztikus, aszkétikus irányzat a mohamedán vallásban. Első követői juhgyapjúból, - arabul szúf – készült kámzsát viseltek, innen kapták elnevezésüket. Kezdetei a VII.-VIII. századra tehető, legjelentősebb hirdetője Haszan-al Baszri volt.

A szúfik elvetik a mohamedán vallás merev, formalista szertartásait, aszkétikus, szemlélődő, önmagába mélyedő életmódot, a világtól való elzárkózást hirdetnek. Lényeges elem az ekstázis, amelynek útján az egyén megsemmisülését és a világszellembe való beolvadását akarják elérni, önkívületig tartó tánc, üvöltés révén.

Az ortodox mohamedánok kezdetben hevesen támadták, sőt üldözték e tan követőit.

A szúfizmus és az ortodox szunnita tanok szintézisét a híres mohamedán filozófus és teológus, Mohammed al Ghazáli alkotta meg/

Punjabban az emberek mulatságokkal, fesztiválokkal emlékeznek e vallási tradíciókra. A vallásos fesztiválokat, rendezvényeket kiemelt iszlám napokon, alkalmakkor tartják Ilyen például a Muharram, Eid Milad-un –Nabi, Eid-ul Fithr, Eid-ul Azha, vagy a Sharb-e-Brat.

Ezeken a speciális vallási eseményeken a fő attrakció a közös ima, a rituálék.

A szúfi szentek ünnepeit összefoglaló elnevezéssel Urs-nak hívják.

Minden városnak van a településhez kötődő szúfi szentje, s az adott városok e szentek tiszteletére Urs-okat rendeznek.

Ganj Bukhsh és Hazrat Mian Mir ünnepeit Laahoreban, Baba Farid Ganj Shakar Urs-át Pakpattanban, Hazrat Bahudin Zakaria Urs-át Multanban, Saki Sharwar Sultan Urs-át Dera Ghazi Khanban, Hazrat Bullehe sah Urs-át Kasurban, Hazrat imam Bari Urs-át / Bari Shah Latif-ként is ismerik a Szentet/ Rawalpindiben, illetve Islamabadban rendezik.

Sheikupurában megemlékeznek Syed Waris Shah-ról, a legszeretettebb szúfi költőről.

Kiállítások, lovasbemutatók, állatversenyek kapcsolódnak e kulturális rendezvényekhez, amiből az a következtetés is levonható, hogy e gazdag kulturális örökség erős vidéki gyökerekkel bír.

Lahore turista attrakciói

A múltban a város a kultúrák, művészetek/szakmák valóságos olvasztótégelye volt.

Annyit szeretnék csupán előrebocsátani, hogy Pakisztán második legnépesebb városáról van szó, a maga mintegy 8 milliós lakosával. /Csak Karachi előzi meg népességszám terén!/
A város az Indus egyik mellékfolyójának –Ravi – közelében terül el, s viszonylag közel fekszik az indiai határhoz. Islamabadtól délkeletre levő várost közvetlen autópálya köti össze a fővárossal.

Lahore közelében található az egyetlen közúti határátkelő India felé, Wagah határtelepülésnél lehet elhagyni az országot Amritsar felé.

A legegánsabb nemzetközi szállodaláncok /Sheraton, Continental, Holiday Inn stb./ mind megtalálhatók a városban.

Időszámítás előtti 8. századra datálják a város alapítását, a történelem számos hódító népe megfordult e környéken. A több mint ezer éves város Pakisztán kulturális, oktatási, intellektuális központja.

A XIII. században a mongol hordák elpusztították ugyan a várost, de az idők során többször újjáépült. Igazi virágkorát Lahore a nagymogul uralom idején élte. A brit uralomtól a függetlenségig politikai központ szerepét töltötte be a város a mai pakisztáni területeken.

Lahore turisztikai nevezetességeinek sorában először a Királyi Vár, vagy Erődre utalnék, amit a helyiek Shahi Quila néven említenek, ez a város citadellája, s Lahore északnyugati részén található.

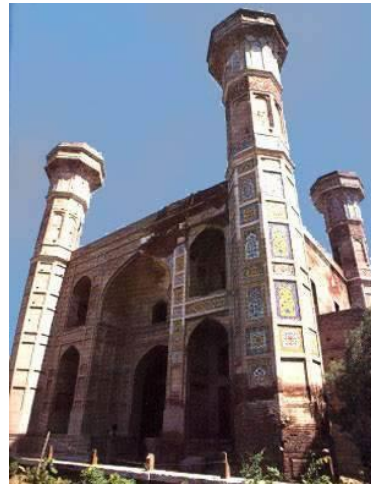
A fenséges épület építése a XI. században kezdődött, igazából azonban több száz éves munka eredménye. Az erődöt a mongolok többször elfoglalták, elpusztították, 1241-ben, 1389-ben, de mindig újjáépült.

Az újjáépítések során bővítették az erődöt, leginkább a XVI. századi nagymogul időszakról kezdve. Jalal ad Din, Akbar, Jahangir, Jahan sah és Aurangzeb nagymogul uralkodók mind hozzátettek valamit. /Márvány pavilont, vörös homokkő erkélyt stb./

Ezzel magyarázható, hogy ma is a nagymogul civilizáció egyik gyöngyszemének tartják a Lahore Erődöt.

A Lahore Erőd egy védett történelmi örökség, az UNESCO Világörökség listáján is szerepel.

/13. fotók a Lahore Erődről/

A Lahore Erőd csodálatos épületeket, mecseteket, kapukat foglal magába.

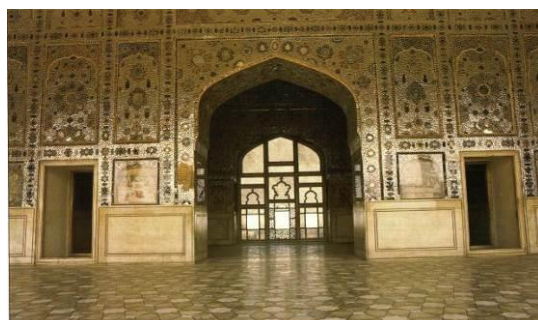
Az Alamgiri Kapu Aurangzeb császár uralkodása alatt létesült 1673-74-ben, a nagymogul építészeti stílus valamennyi jegyét felvonultatva.

/14. fotók az Alamgiri kapuról/

A Shish Mahal, más szóval Tükörpalota megtekintését semmiképpen sem szabad kihagyni!
A Tükörpalota a Vár északi részén áll. Számos kupolás szoba – ezüstös tükörberakással, tradicionális pandzsábi kézműves remekként. A rávetődő fénytől káprázatos látvány.

/15. fotó Shish Mahal, Tükörpalotáról/

Diwan-e –Aam /Nyilvános Fogadóterem, Hall/

Moti Masjed /Moti Mecset/ egyike a három, úgynevezett Gyöngy Mecsetnek, a nagymogul mecsetépítés csúcsának, ékkövének. /A Lahore Vár része/. A másik két mecset egyike Agrában, míg a harmadik Delhiben található.

Diwan-e-Khas /Privát Közösség Hallja/

Kwahbag-e- Jahangir /Jahangir Álomszoba/ jelenleg múzeumként működik. A múzeum rendelkezik néhány kiváló kézirattal a mogul érából, pl. Akbar Nama = Napi Krónika

Masti Kapu mozaik-díszítéssel

/16. fotó az említett kapuról/

A fentiek e nagyszerű épület-együttes önmagában is védelemre méltó tartozékai, s méltóak arra, hogy a magyar turisták is megcsodálhassák! Remélem, még sokáig, sok generációnak felkereshetők lesznek e csodák!

A ragyogó építmény eleganciája páratlan, az erődben több márvány, vagy aranykupolás épületrész található!

A Vár alapterülete 380 szor 330 méter, a masszív erődfalak Akbar nagymogul uralkodó szakértelmét, stratégiai érzékét bizonyítják, a XVI. század közepétől.

Makhtab Khana árkádos zárt udvarában egykoron írkokok ültek /innen az Írnokok Háza elnevezés/, s feljegyezték a látogatók neveit, esetleges érdekességeket.

Semmilyen hétköznapi frázis nem képes visszaadni azt az ámulatot, azt a csodát, gyönyörűséget, amikor az ember akkor érez, ha látja ezt a történelmi örökséget, s magába szívja a letúnt idők leheletét.

A másik építészeti csoda Lahoreban a Király Mecset. /Helyi nevén Badshahi Mecset/

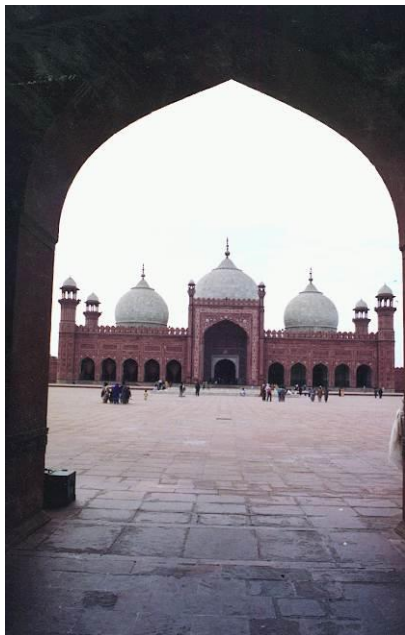
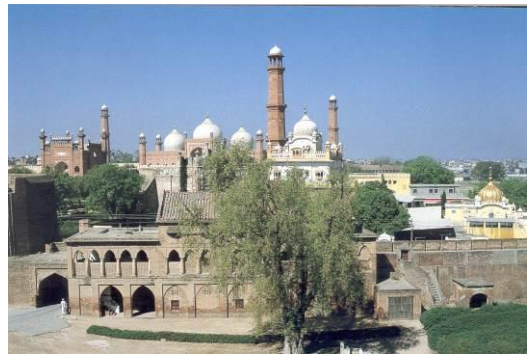
Aurangzeb építtette 1647-ben ezt a csodálatos vörös kő építményt.

A mecset, méretét tekintve az egyik legnagyobb Pakisztánban. A mogul éra nagyságát, szépségét, fenségességét leginkább ez a lahorei látványosság foglalja össze.

A mecset egyidejűleg 50 ezer ember befogadására képes.

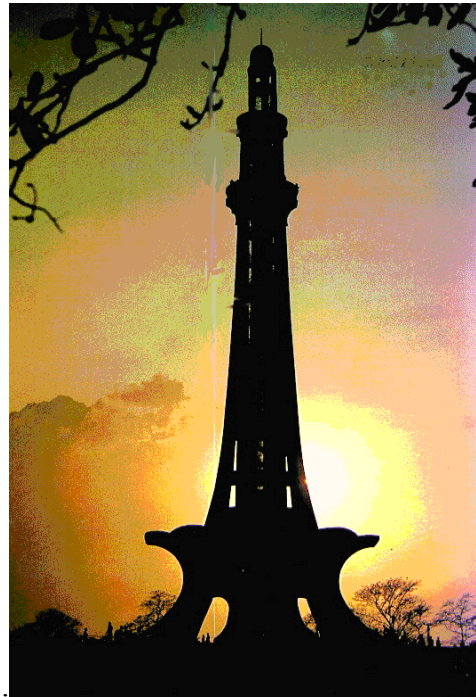
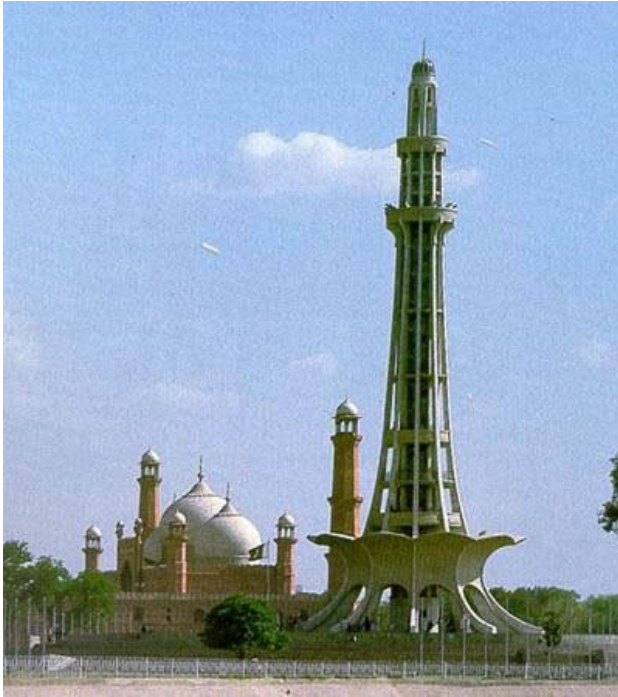
A mecsetek lahore-i táborából megemlíteném még az Arany, vagy Sunehri mecsetet.

/17. fotók a Király Mecsetről/

Nem lehet nem észrevenni Lahoreban a messziről látható minaretet, a Minar Pakistant, amely a Badshahi mecseten kívül, az Iqbal Parkban található. A minaret falán egy évszám /1940/ olvasható, s ez a dátum az önálló muszlim állam létrehozására, pontosabban annak vágyára utal. /Ismert, hogy a vágy csak 1947-ben teljesült, az önálló Pakisztán képében./

/18. fotók Pakistan Minarról/

Jahangir /Dzsáhángir/ és Anarkali nagymogul uralkodók síremléke szintén ismert nevezetessége a városnak.

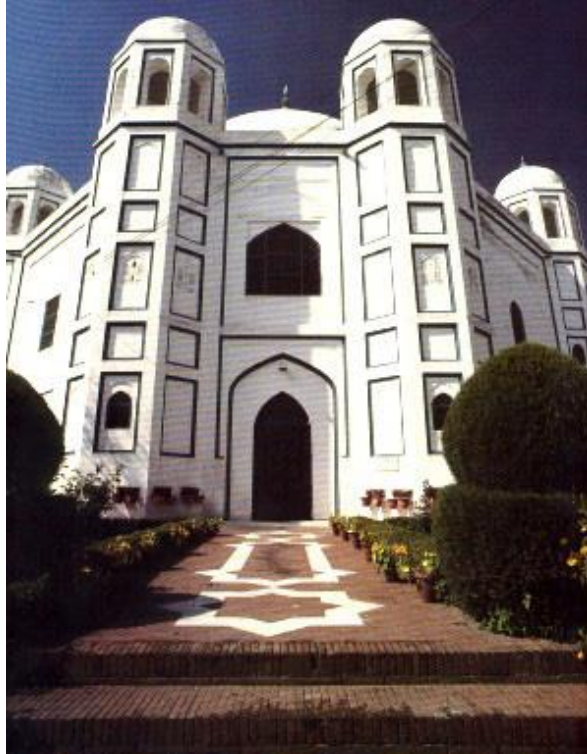
/19a. fotó Jahangir nyughelye/

Jahangir nyughelye 3 mérföldre északnyugatra található Lahore-tól. Vörös homokkő és márvány emlékmű, a külső bejárata udvarokra néz. A jobb oldali bejáratától egy ápolt édenkertbe juthatunk, ahol geometriai minta szerint nyírt örökzöld bokrok láthatók. A

márvány tornyok klasszikus timurida – perzsa stílusú félkupolás, méhkas-szerű csipkézett áttörések. A márvány sírhely csodálatos emlék. Közelében található Noor Jahan /Nurdzsahán/ császárnő – a Világ Fénye – síremléke. Noor Jahan Jahangir kedvenc felesége volt.

/19b. fotó Anarkali nyughelye/

Megemlíteném még a látnivalók gazdag kínálatából Wazir kán mecsetét, szép csempediszítéssel.

A lahore-i sírhelyek közt említeném Qutub at Dinh Aibak síremlékét. Ő volt az indiai kormányzó Muhammad Ghauri uralkodása során. Pártfogoltja volt a művészi építkezésnek, számos becses épület létrehozatala fűződik a nevéhez.

Szintén lahore-i síremlék Asif Khan nyughelye.

A nagymogul érából, 1642-ből származik /Jahan sah építtette/ Lahoreban a Shalimar Kert-ként ismert pavilon szökőkutakkal, egzotikus növényekkel, az iszlám kert és virágkultúra, építészet megannyi szépségével. A több mint 5 kilométer hosszú sétáló utak tartalmas kikapcsolódást nyújtanak a turistáknak. A kert és épület-együttes 1981-től az UNESCO kulturális Világörökségének részét képezik.

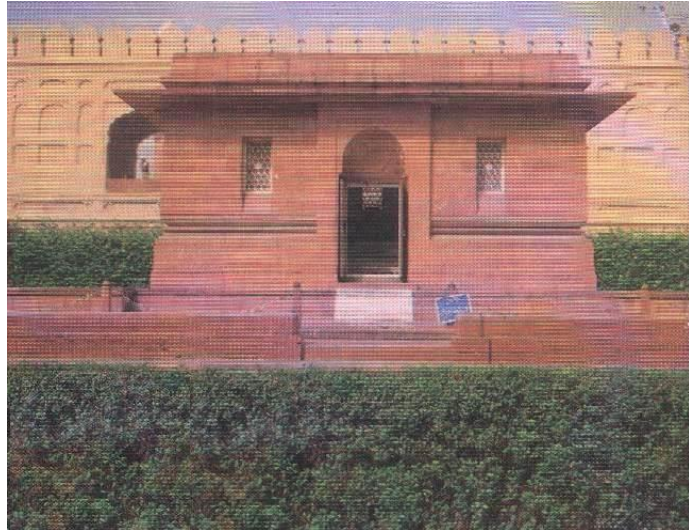
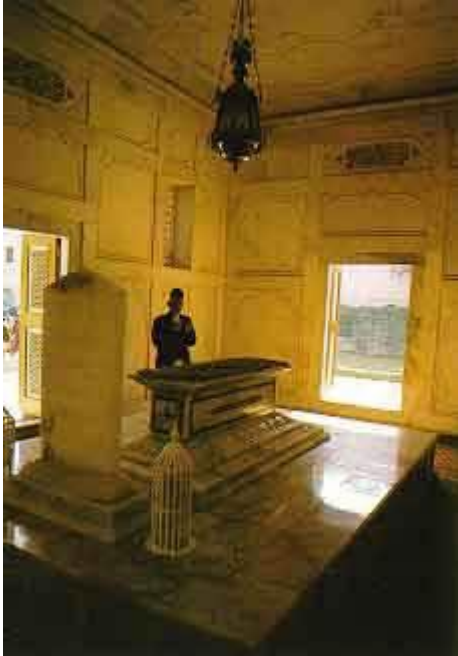
/20. fotók Lahore Shalimar Kertekről/

Az útikönyvek felhívják a figyelmét a Lahoreban bémészködő turistáknak, utazóknak, hogy feltétlenül látogassanak el a Lahore Múzeumba, /mellette Fakir Khana, Shakir Ali, Mogul múzeumok is léteznek/ amely világviszonylatban egyedülálló relikviákkal, régészeti emlékekkel rendelkezik, az ősi civilizációktól /Harappa, Gandhara Kultúra/, illetve a nagymogul korszak, brit gyarmatosítás számos emlékét őrzi. Hasonlóan javallt a helyi konyha finomságait kipróbálni, elmerülni a kulináris élvezetek világába, vagy sétát tenni egy nyüzsgő lahorei bazárban.

Különösen szerencsés az a turista, akinek punjabi otlléte egybeesik Lahore városában, a település szúfi szentjének, Ganj Bukhsh-nak a vallási ünnepével, vagy Hazrat Mir Ursával. Lahore-ban tekinthető meg Alama Iqbalnak, egy híres pakisztáni muszlim költőnek a sírja is. Alama Iqbal 1877-1938 között élt. /A nemzet költőjeként tekintenek rá/

/21. fotók Alama Iqbal síremléke Lahore-ban/

Lahore olyan gazdag emlékekben, látnivalókban, hogy az eddig felsoroltak nem fedik le a teljes kínálatot. A mogul éraban 9 méteres téglafal és bástyák vették körül a várost, s 13 kapun át lehetett bejutni. Mégis búcsút szeretnék venni a tartományi fővárostól, s folytatnám felfedező utamat Punjab tartományban!

Faisalabad /Fájszálábád/ városa délnyugatra lelhető fel Lahore városától, mintegy 180-200 kilométerre, autópálya köti össze a két várost. Ma már több mint 3 millióan lakják a várost. Faisalabad is egy körzet székhelye, valójában inkább öntözéses földműveléséről, hatékony mezőgazdasági nagyüzemi termeléséről, s legfőbb ismérveként a textiliparáról nevezetes. „Ázsia Manchestere” kitüntető címre szolgált rá, s kevés turista-látványossággal bír. Aki persze hamisítatlan vidéki levegőre, folyóparti andalgásra vágyik / a terület keleti részén a Ravi, nyugati határán a Chenab folyik, nem beszélve a rengeteg csatornáról/, - nyugodtan keresse fel e régiót!

A környék szélsőséges éghajlatáról is ismert, nyáron a maximum hőmérséklet az 50 Celsius fokot is meghaladja, míg télen előfordult már fagypont alá kerülő minimum is. A nyári átlaghőmérséklet 27-39 fok között van, a téli 6 és 20 fok között ingadozik. Június, július a legforróbb nyári, míg a január, február a leghidegebb téli hónapok.

Még egy aspektust szeretnék Faisalabad városa, s a körzet kapcsán kiemelni! A régió élővilágához róka, vaddisznó, sakál-félék, vadmacskák tartoznak, míg a madarak képviselőiben: fogoly, fűrj, vadkacsa, böjti réce a legismertebbek. Már a felsorolásból is kiolvasható, hogy a turizmus egy újszerű területéről, a vadász turizmusról, annak táguló lehetőségeiről tennék említést.

Lahore-tól 190 kilométerre, közel az indiai határhoz található Pakpattan kisváros. A helyi szúfi szentet Baba Farid Shakar Ganj-nak hívták, s tiszteletére Urs-t rendez a település. Itt született egy neves punjabi író, Waris Shah, s szép mauzóleum adózik szülővárosában emlékének.

22/a Mauzóleum Pakpattanban

Kasur tekinthető talán a leg-keletibb Pakisztáni településnek Lahore-tól délre, közvetlenül az indiai határnál. Wagah határátkelőhelyen zajlik a pakisztáni – indiai zászlófelvonás, ami jelentős turista-attrakció.

22/b Indiai-pakisztáni zászlófelvonási ceremónia

Folytatom felfedező turista utamat Punjab tartomány északi részei felé, arra a vidékre, ahol az Indus folyó kiér a síkságra, a korábbi hegyes területről!

A korábbi fővárost Rawalpindit, és a jelenlegi fővárost Islamabadot szeretném felkeresni!

Még egyszer megemlíteném, hogy a jelenlegi főváros központi igazgatású körzet, de maga a város /Islamabad/ nem túl messze található Rawalpinditől.

Islamabadnak, Pakisztán jelenlegi fővárosának legfőbb ismérve az, hogy egy fiatal településről van szó, - 1959-től szerezte meg ezt a rangot –s a gyorsan fejlődő Pakisztán leghitelesebb lenyomata, arca ez az eleven, nyüzsgő város, napjainkban közel 1 millió lakossal.

Az sem titok, hogy a fővárost tudatosan előre megtervezték, a mérnöki precizitás széles utakat, felüljárókat létesített.

A városnak – újszerűsége ellenére – van egyéni karaktere, bája, illetve a város megfelelő infrastruktúrával /szállodák, úthálózat, repülőtér stb./ rendelkezik ahhoz, hogy a turista akár a városban, akár a környéken keressen fel turisztikai látnivalókat. Ehhez Islamabad jó kiindulópont.

A város múzeuma a Lok Virsa főleg a pakisztáni kézműves remekbe enged bepillantást.

A városnak több bazárja van, amelyek felkeresésre, vásárlásra egyaránt méltóak, s a teljesség igénye nélkül említenék néhányat: Jinnah Super, Aabpara, vagy a Kék Bazár

E vásárló központokban – Pakisztánban gyakran tapasztalható konklúzió tehető! – minden kapható!

Főleg az egyedi kézműves termékekre, a viszonylag olcsó ötvösművészeti remekre, kézi csomózású szőnyegekre hívnám fel a turisták figyelmét!

A napi megerőltető bazár-látogatást egy ízletes pakisztáni vacsorával célszerű zárni, ahol a kulináris élvezeteknél meg tapasztalható a legendás pakisztáni vendégszeretet is.

A városban tett sétám csodálatos kertekbe vezetett, melyek megannyi példái az iszlám kert és virágkultúrájának, egyfajta édenkert utáneznek.

E csodálatos kertek kínálatából a Jázmin Kertet, illetve az ott tett sétát ajánlom – felüdülésként.

Islamabad Punjab tartománynak már azon az északi részén fekszik, ahol a közelben hegyek húzódnak. /Tény persze az is, hogy a Himalája, Hindukus magasabb csúcsai északabbra, illetve keletebbre találhatók, de Islamabad már hegyes vidék.

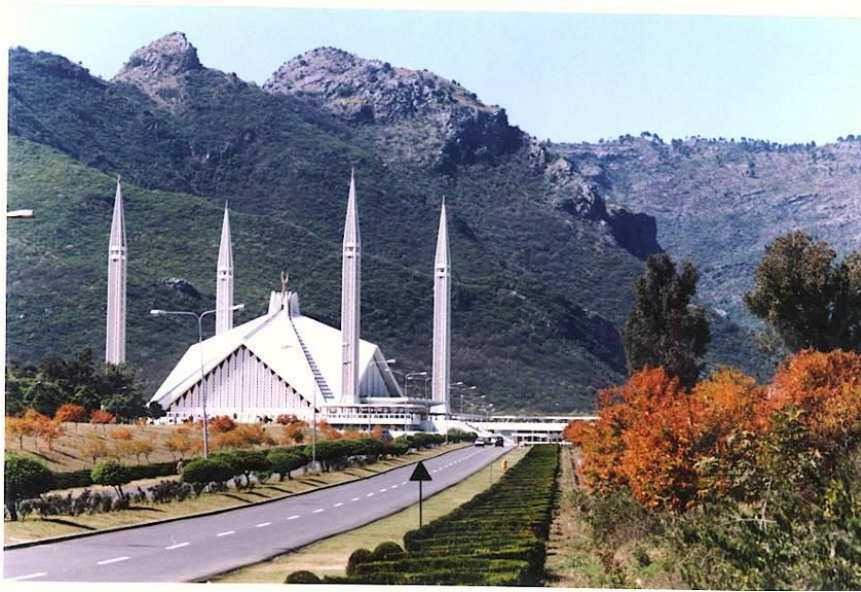
A város közelében fekvő Margalla hegy több szép csúccsal rendelkezik, / Pl. Shakar Parian csúcs, Pir Suhawah csúcs/ ahová szintén szervezhető séta, kirándulás.

A Margalla hegyen található Abdul Latif szúfi szent sirja. Innen kb. 18 kilométerre Syed Ali Shah sirja kereshető fel.

A fiatal város legszebb építészeti emléke Fejzsál sah mecset. /Shah Faisal Mosque/ 1096-ból.

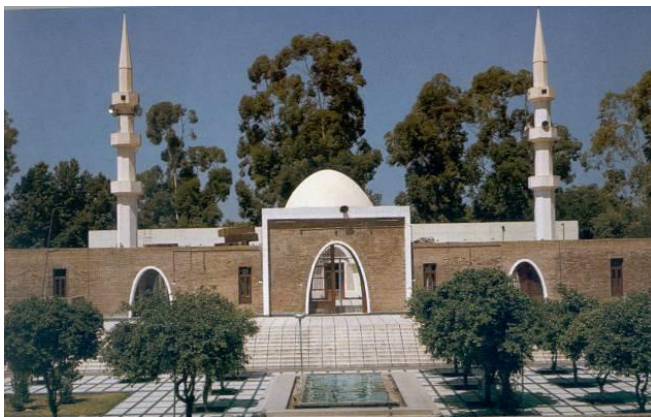
A muszlimok ezrei imádkoznak e mecsetben. Ez a fő turista attrakció a városban, köszönhetően hatalmas méreteinek. A világ egyik legnagyobb mecsetéről van szó, 15 ezer hívőt tud egyszerre befogadni az épület, külterületén, udvarában 85 ezer hívő számára van hely.

/22. fotó Fejszál sah Islamabadban látható mecsete/.

Mohamed követői – amint ez Pakisztán fővárosában, Islamabadban is látható – a régiek mellett modern mecseteket is emelnek. A régi mecsetek közül a híres Vörös Mecsetet /Lal Masjid/ emliteném. Islamabadhoz közel található a Rawat vár is. Islamabad a kormányhivatalok, a hivatali tisztségviselők lakótelepeinek színtere is.

/23 fotó Jamja mecset Islamabad, 23/a fotó: Tavasz az Islamabad környéki Rawal tónál

24. fotók: Khanpur és Rawal tavak Islamabad közelében

Rawalpindi, Pakisztán korábbi fővárosa, a mai főváros közelében. Ha Islamabad a modern Pakisztánt reprezentálja, Rawalpindi a kultúra és a történelem tradicionális léptékű városa, közel 2 millió lakossal.

A város történelme a XVIII. századtól datálható, /lakott településként sokkal korábbról ismert/ ekkora szikh korban szerephez jutott. 1849-től Rawalpindi brit megszállás alá került, aminek a lenyomata még ma is látható.

Nem messze Islamabadtól, Rawalpindi érdekes, izgalmas turista-célpontnak tűnik.

A város számos koloniális stílusú épülettel rendelkezik. 40 kilométerre Rawalpinditől a Pharwala vár található.

/25. fotó a Flashmans szálló/

Színes bazárokat vallhat magáénak a város. Bár a modernizálás nem intézett támadást ezen ősi város ellen, számos korszerű, kényelmes hotel vár Rawalpindiben arra, hogy ideális bázisa legyen turisztikai felfedezéseknek, kirándulásoknak.

Az ígért bazárok közül: Raja Bazár Rawalpindi legöregebb bazárja, a Sadar Bazár viszont egy új áruház. A Sarafa elnevezésű bazár főleg arany és ezüst-ékszerek árusítására szakosodott.

A Liaquat Kert is egy érdekes turista célpont.

Ha túrázunk Rawalpindiben, illetve a közelében, rátekinthetünk a Shakar Parian hegyre. Hasonlóan nevezetes turista-útvonal a Murree és a Nathiagali csúcsok.

Ezek a helyek kiváló nyári menedékek, hűsítő dombok Rawalpindi forró és poros levegője után, illetve inkább helyett.

/26. fotó Kabadi, Tradicionális birkózás Punjabban

Ha az utazó archeológiai vénával van megáldva, régészeti emlékhelyek sokaságát keresheti fel Rawalpindiből, vagy Islamabadból kiindulva. Pl. ilyen utazás keretében felkereshető Gir. Az igazi csoda azonban az Islamabadtól mindössze 40 kilométerre /északnyugati irányba/ található romváros, Taxila, amely a korai buddhizmus fellegváraként volt ismert, s regionális kisugárzó szerepe volt, sőt a kor kereskedelmi ütőéréhez, a Nagy Selyemúthoz is csatlakozott a város.

Islamabad, Rawalpindi városoktól délkeletre egy újabb ősi városra bukkantam. Jhelum a város neve, Islamabadtól mért távolsága 140 kilométer.

I. e. 326-ban a Perzsa Birodalom ellen hadakozó makedón Nagy Sándor már indiai-pakisztáni területen csatázott. /hisz tudjuk, hogy a mai Pakisztán számos régiója a perzsa Akhaimenida érdekszférába tartozott/

E város mellett győzte le Pórust, aki nem volt hajlandó behódolni Neki.

A tudósok, történészek közt vita folyik arról, hogy az összecsapás hol történhetett?

A legtöbb érv mellett szól, hogy a két hadsereg az Uttarapathánál találkozhatott, ott ahol ez az ősi út átszelte a Jhelum folyót. Az Uttarapatha tekinthető a Nagy Selyemúthoz kapcsolódó ősi útnak.

Érdekessége volt e csatának, hogy Pórus /aki kelet Punjab királya volt/ harci elefántokat is bevetett a- számára vesztes – küzdelemben.

Jhelum városában, - amely 109 kilométernyire déli, délkeleti irányba fekszik Rawalpinditől – egy híres vár is található, amely a XVI. században, a nagymogul uralkodó Akbar megbízására készült. Építője Shar Suri volt.

A csodálatos vörös kőből készült erőd – Rhotas Erőd – a nagymogul vár és erődépítés és szépség valamennyi formajegyét viseli, s alkalmasnak találtattott arra, hogy 1997-től az UNESCO Kulturális Világörökség listájára is felkerüljön, mint megőrzendő építészeti emlék.

/27. fotó a Rhotas Erődről/

Okara és Faisalabad között, mintegy 45 percnyi autózásra Harappától keleti irányba szintén egy ősi település található, Thatta Kedona elnevezéssel, Okara kerületben.

Okara a legközelebb eső nagyobb település az ősi Indus Völgyi civilizációnak nevet adó romváros, Harappa közelében. Így a tőle néhány kilométerre fekvő Thatta Kedona is az ősi folyami civilizációhoz, kultúrához kötődött.

Az itt lakók sajátos módját választották kultúrájuk őrzésének, folklórujuk ápolásának – babákat, játékokat készítenek ma is, kézműves módon, a hagyományos színekkel, ékszerekkel, arckifejezéssel.

Thatta Kedona baba és játékmúzeuma a határokon kívül is ismert, az Indus-gangeszi folyami civilizációk ma is élő kulturális örökségének hű lenyomata. Feltétlenül ajánlom ezt az időutazást a turistáknak, s ennek az egyedülálló múzeumnak a felkeresését!

/28. fotó Thatta Kedona kézi készítésű játékaikról, babáikról/

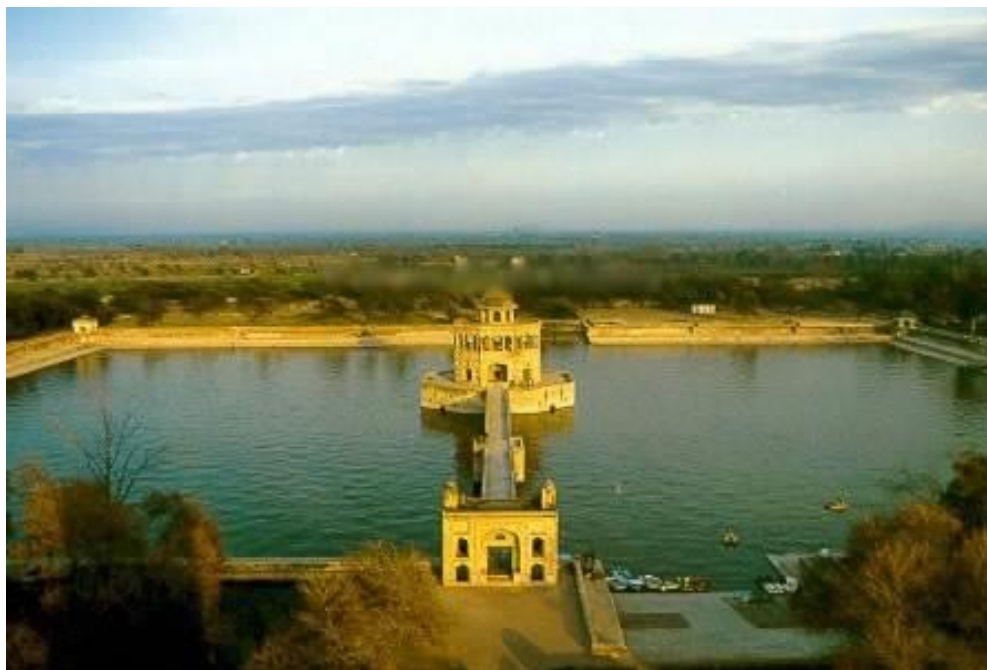

Lahore-tól északnyugatra, mintegy 40 kilométerre található Sheikhupura városa, szintén egy körzet székhelye.

Számottevő turisztikai attrakciókkal nem bír a város, zömmel egy agrárkörzet, illetve feldolgozóipar minősítene.

A város szélén, egy mesterségesen épített földnyelven egy szép pavilon látható, a Hiran Minar, perzsa – timurida stílus-jegyekkel. A tóba benyúló sziget az édenkert utánezatát nyújtja.

/29. fotók Hiran Minar Sheikhupura közelében/

A Lahoretől északnyugatra mutató műúton, - Sheikhpurát elhagyva – juthatunk el egy másik, pakisztáni léptékkal mérve jelentősebb kisvárosba, Sargodhába. Lahore-tól mintegy 170 kilométerre, 5 – 700 ezres népességgel.

A város két nevezetességgel bír, egyrészt a város közelében található Pakisztán talán legfontosabb légi bázisa, légvédelmi központja. Másfelől híresek a várost övező citrusfélék, déligyümölcs ültetvények. /citrom, narancs, grape-fruit/

/30. fotó / Chenab folyó Punjab

Észak-északkeletre Lahore tartományi székhelytől, kb. 125 kilométerre, s közel a kasmíri határhoz található Sialkot. Ma már több millió lakossal bír. Kasmir téli fővárosaként tisztelték. A város Allama Iqbal, híres muszlim költő szülővárosa.

/E poétáról, pontosabban Lahoreban található nyughelyéről korábban már tettem említést./

A város elnevezése Sia vára –a muzulmán vallás, Pakisztánban kisebbségben levő ágára utal.

A város két híres punjabi folyó, a Ravi és a Chenab között terül el. /a Ravi völgye délkeletről, míg a Chenab folyó északnyugatról övezi

A város fontos agrárkörzet, - mint Punjab szinte minden települése. A búza, árpa, rizs, köles, kukorica és cukornád a fő termények. Ugyanakkor Sialkot az iparnak is fontos telephelye Pakisztánban. Nemcsak a tradicionális vászon és damaszt-festésnek, kézimunkáknak, hanem modern /mai/ iparágaknak is otthont ad a város.

Sok iparág említhető a rizshántolástól a gyapot-tisztításig, orvosi műszerek gyártásától sportcikkék készítéséig, hangszer és mívés bőrkikészítésig.

Turista attrakciók közül az Iqbal Múzeumra /Iqbal Manzal/ már utaltam.

A muszlim költő nagypjának tulajdonában levő történelmi épületet alakították át múzeummá, Ahol a nemzet költőjének számos használati tárgya, relikviája látható.

Sialkotban látható Imam Shahib síremléke is.

A mélyen vallásos, szúfi szent itt élt Sialkotban.

A város, pontosabban annak szegényei gyakran tapasztalhatták az imám nagylelkűségét, adakozó hajlamát. A hálás utókor szép síremléket emelt a szúfi szentnek elhunytja után, s Shahib imám istenfélő élete példa a jövő generációinak is.

Ha Pakisztán nemzeti sportját firtatjuk, - mindenképpen az angol gyarmatosítók szeszélyeit, szórakozásait kell szem előtt tartanunk.

A gyarmatosító britek szerették a lóhátról űzött póló-játékot, valamint ennek „ló nélküli” változatát, a gyeplabdát is. Szintén a britek által meghonosított sportágnak tekinthető a krikett is. Sialkoatban egy tágas stadion szolgál e labdajátéknak, s e stadion névadója az első pakisztáni köztársasági elnök, bizonyos Mohammad Ali Jinnah.

A folyók völgyében még két várost, két „G” betűvel kezdődő települést szeretnék felkeresni, a Rawalpindi, Islamabad tengelytől délkeletre találhatók, a Jhelum és a Chenab folyók között.

Gujrat és Gujranwala /Gudzsránválá/ ez a két város.

Gujrat, mintegy 250 – 260 kilométerre Islamabadtól összeköti az indiai Jammu és Kasmír tartományt a nyugatabbra, délebbre levő pakisztáni területekkel.

Különösebb turista-attrakcióval nem rendelkezik a város, kerámia, edény, váza-készítéséről, valamint gyapjú vállkendőiről, ennek készítéséről híres. Gujrat nevű körzetet több mint 20 milliónyian, a hasonló nevű várost közel 2 milliónyian lakják. Továbblépek Gujratból, a tőle délre fellelhető Gujranwala /Gudzsránválá/ városába. A város kb. 100 kilométerre fekszik Lahoretől, s több mint 300 kilométerre Islamabadtól.

Gujranwala nemcsak a nagyobb /népesebb/ városai közé tartozik a mai Pakisztánnak, hanem Lahore regnálása előtt Punjab fővárosának is tekintették. A szikhek császárságot alapítottak itt 1762 -1849-ig, majd közel 100 éves brit gyarmati uralom következett. A város mai arca e korábbi korok emlékét, lenyomatát őrzi. Buddhista szobrok, domborművek fedezhetők fel Gujranwalában.

Pakisztán történelmében – múltjában fontos szerepet töltöttek be a harcias szikhek, a muzulmán államvallástól eltérő vallásukkal.

/A szikhizmus fő bázisa Punjab, /de ismét hozzáteszem, hogy ugyanilyen nevű indiai tartomány is létezik.

Az iszlám és a szúfizmussal együtt érkeztek Ázsiába. A muszlim kor segítette a szúfizmussal tanainak terjedését egész Indián keresztül. Lahore vált a szúfizmussal központjává. A szúfik iránymutatással szolgáltak a nem muszlimoknak, s ezek az emberek tömegesen tértek át az iszlámra.

A szikh-ek elvetik a több istenhitet, a kasztok Isten előtti egyenlőségét vallják, s hitük szerint a lélek-vándorlás láncából a Földön végzett jó cselekedetek révén lehet megszabadulni! Vallási közösségeik felléptek a feudális urak ellen, így vallásuk antifeudális töltet is kapott. Egy olyan államot terveztek, ahol prófétai egyenlőségben él hindu és muszlim, s az állam nagy empátiát tanúsít Isten iránt.

A feudális kiskirályságokat 1819-től Ranjit Singh szervezte egységes királysággá, s hatalmát Punjabra, Kasmírra is kiterjesztette. A szikh államot a brit gyarmatosítók hosszú harc után 1849-re semmisítették meg. Az 1947-es függetlenné váláskor legtöbbjük indiai területre vándorolt, főleg a muzulmán többségű Punjabból./ A szikh vallási vezetők /guru a nevük/ sírjaihoz nemcsak e vallás hívei, hanem más felekezetek tagjai, akár turisták is elzarándokolhatnak. A Lahore Erőd közelében levő szikh szent sírt, épület-együttest szeretnék a turisták figyelmébe ajánlani! Gurudwala Shahib kezdte építtetni ezt a vallási emlékhelyet az 5. szikh guru, bizonyos Arjan Dev tiszteletére.

Guru Nanak Devi Ji szikh vallás-alapító Sheikhpura közelében született a XV. században. A hindi nyelv mellett a perzsa és az arab nyelvet is megtanulta.

Nankana Shahib szikh vallási emlékhelye Sheikhpurában, Panja Shahib-é Hasan Abdal közelében található.

A pazar vallási emlékhely végleges alakja, formája Ranjit Singh maharadzsa uralkodása alatt öltött testet. Gurudwara Dehra Shahib e vallási emlékhely neve.

/31. fotó Gurudwara Dehra Shahib szikh vallási kegyhely Lahoreban/

A továbbiakban Punjab tartományban, annak déli, délkeleti részén szeretnék két híres várost felkeresni, s turista-attrakciókról tájékoztatni a turistákat!

E két város Lahore-tól délnyugatra levő Multan, illetve Multantól délre, - már a Thar sivatag szélén – fekvő Bahawalpur.

Multan is egy körzet központja, a Sutlej délről határolja, választja el Bahawalpur körzettől Islamabadtól mintegy 850 kilométerre, Lahoretól 460 kilométerre található.

A Chenab folyó nyugat felől Muzzafarh Garh régiótól választja el.

A körzetben több mint 31 milliós népesség él, a névadó város népessége több mint 2 millió. Multan városa híres vallási tradícióiról, fesztiváljairól, s több szúfi szent sírja található itt. Szokás a várost „muszlim szent sírok városaként” említeni.

Röviden tennék említést Multan városának szélsőséges időjárásáról. Nagy a hőmérsékleti anomália /kilengés/, s ezt a tényt a turistautak szervezésekor, időzítésekor célszerű figyelembe venni. Nyáron, a legmelegebb napokon 50 fokot is meghaladja a kora délutáni hőmérséklet, ennek éles kontrasztja a téli, fagypontig visszaeső hőmérséklet.

Az éves csapadékmennyiség mindössze 127 milliméter, így élet, agrárkultúra csak öntözéssel biztosítható.

A mecsetek Multan város ékszereinek tekinthetők, s e mecsetek a város dicső múltjáról, a több mint ezeréves muzulmán korról regélnek.

Az egyik mecset, amit Jamia mecsetként ismertek arról is nevezetes volt, hogy a várost meghódító muszlim generálisnak, bizonyos Mohammed bin Qasimnak az elképzelései szerint építették. /A generális hódította meg seregei élén 712-ben Multant/.

Sajnos, 1954 óta e szép mecset már romjaiban sem látható. A Chenab folyó ismétlődő áradásai okolhatók, az áradás pusztította el ezt az ősi mecsetet.

Mohammed bin Qasim generális keze nyomát sok emlék őrzi a városban.

Visszatérve a mecsetekhez.

A Sawi mecsetről feltételezik, hogy a legöregebb pakisztáni fellelhetőség, s bár a mecset számos pusztítás érte, néhány részlete még a korai középkor iszlám mecsetépítési stílusjegyeit, illetve konkrét külső mozaik-díszítést, ornamentikát őriz.

Így felbecsülhetetlen értékűek az ólomkeretes üvegablakok, az ősi kék csempés borítások, illetve azok a kalligrafikus díszítések a mecset falán, amelyek Korán idézeteket, arab betűs bölcseségeket tartalmaznak.

Ismert az iszlám-építésben az ember-ábrázolás tilalma, így a leggyakoribb külső díszítés az épületfalakon a kalligrafikus díszítés, indák, kanyargós misztikumok.

A másik öreg mecset Multanban Ali Mohammed Khan mecsete.

Építtetője Ali Mohammed Khan Khakwani volt, 1757-ben. Mellettük még Gardezi Syed Qureshis, Kazi Qutbuddin sirjai, mauzóleumai említhetők.

Ez közismerten a nagymogulok indiai, pakisztáni uralkodásának a kora, s ebben az évben a nagymogul uralkodót II. Alamgirnek hívták. Ali Mohammed Khan ekkor Multan kormányzójának a tisztét töltötte be.

A mecset a muszlim hívők rituális kézmosásához, fürdéséhez, tisztálkodásához nélkülözhetetlen medencékkel, illetve a közös ima céljára kialakított tágas imahellyel is rendelkezik. A mecsetek táborában Wali Mohammad, Phulhatt, Barqara-Badi, Eidgah mecsetek híresek. Multan elsőrendű attrakciója Baha-ud-dinh-Zakariya szúfi szent mauzóleuma. A hálás utókor egy mives síremléket állított tiszteletére.

/32. fotók: Baha-ud-dinh Zakariya sírja, mauzóleuma Multanban/

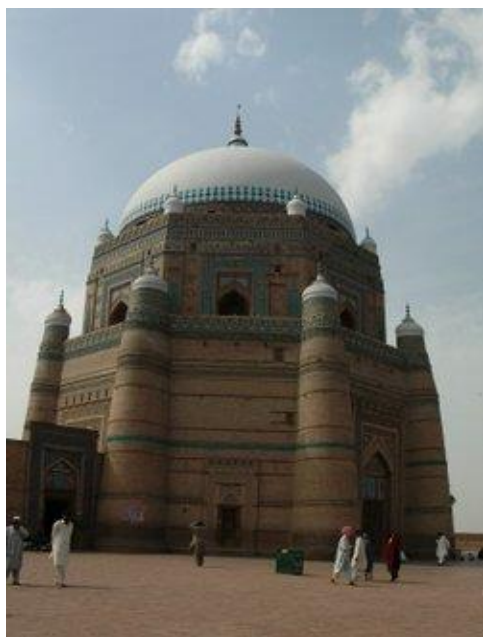

Ehhez a sírhelyhez kapcsolódik egy meseszép kék kupolás dóm, Multan igazi glóriája.

E kékcsempés dóm messziről látható, s meghatározza Multan városképét. Nemes egyszerűséggel Rukn-i-Alam a neve, ami a „Világ Oszlopa”-ként fordítható.

A díszítés az iszlám mecsetépítés legfennköltebb hagyományait példázza. /E mecsetről, mauzóleumról, a kék kupolás dómról korábban már tettem említést, s e csodát a 19. fotó illusztrálta. Megérdemli azonban, hogy még egy fotóval adózzak e szépség előtt.

/33. fotók Rukn-i-Alam Multanból

Népszerű szentély Multanban Sharms-ud-Dinh-ről elnevezett mauzóleum is.

Számos híres egyetemet lehetne megemlítenem Multanból, pl. Bahauddin Zakariya-ról elnevezett universitast, az Al Khair főiskolát, a Mishtar Orvosi Egyetemet.

A városban található Yusuf Gardezi sírja is, illetve Bahauddin Zakariya kapcsán a tiszteletére tartott egyházi fesztiválról /Urs/ is említést tettem. Multan közelében tekinthető meg a Muktan Vár is.

Folytatnám viszont turista utamat Punjab déli része felé, a Multantól mintegy 100 kilométerre található város, /illetve hasonnevű körzet/ Bahawalpur felé. Islamabadtól már csaknem 1000 kilométerre.

Bahawalpur szintén egy körzetnek, s hasonnevű városnak a neve. Itt azonban úgy kell pontosítanom, hogy e néven, több mint 200 éven keresztül /1748 – 1954/ egy állam terült el ahol az Abbasi család tagjai uralkodtak.

Kiváltságaikat még a nagymogul korból szerezték, s ezt a fennhatóságot a brit gyarmatosítók is elismerték, fenntartották.

E korból származó érmék, pénzek, bélyegek a gyűjtők becses relikviáinak számítanak.

Bahawalpur városát Nawab Bahawal Khan Abbasi alapította – az említett Abbasi famíliából. Az utolsó uralkodó 1954-ben döntött úgy, - bizonyos Sadiq Muhammad Khan Abbasi –hogy államát Pakisztán részévé teszi.

Letagadhatatlan tény, hogy Bahawalpurban a Központi Könyvtár rendelkezik e 200 év leggazdagabb kézirat, könyv-kollekciójával, s méretei folytán Pakisztán egyik legnagyobb, leggazdagabb könyvtárának tekinthető. Ma 700 – 750 ezren laknak a városban.

A város múzeuma /Bahawalpur Múzeum/ e két évszázados Bahawalpur Állam becses relikviáinak /kéziratok, dokumentumok, érmék, pénzek, tevébőrre készült festmények, fa és kőfaragások, domborművek stb./ gazdag kollekciójával bír.

A múzeum azonban rendelkezik tárgyakkal, emlékekkel az iszlám korából, sőt az iszlám előtti időszakból is.

Hasonlóan nevezetes a város állatkertje, egyike Pakisztán legnagyobbikainak. Több mint 120 állatfaj, 750 madárfaj – főleg a trópusi övezetből – látható itt.

A város híres muszlim szentjét Muluk Shah-nak hívták, s igen népszerű volt életében.

A hálás utókor vallási ünnepeket, fesztiválokat rendez tiszteletére, illetve istenfélő életútja is példa a maiaknak.

Az utolsóként említett Abbasi /Sir Sadiq Muhammad/ építtetett a városban egy szép mecsetet, Jamia Al Sadiq mecset a neve. A mecset az iszlám mecsetépítés, külső mozaik-díszítés megannyi feltételével, szépségével bír, méltó arra, hogy a turisták felkeressék.

/34. fotó: Bahawalpur Nemzeti Könyvtár

Bahawalpur közelében található a Noor Mahal és a Darbal Mahal vár, valamint a Sadiq Gar Palota. A Munde Shahid és a Marot Várak cca, 50 kilométer sugarú körön belül találhatóak. Bahawalpurból könnyen elérhető a Thar sivatagnak Punjab déli részébe benyúló sivatagos része. E homokos pusztaság itt Cholistan sivatag névre hallgat. /Thar nevű sivatag is létezik Pakisztánban/

Érdeemes e sivatagba látogatást tenni!

Felkereshetők a színes selyemruhákba csavarkózó nomád közösségek, / a buggyos nadrágok, turbánok, kendők, szárik India közelségére utalnak/ másrészt lenyűgöző hatásúak a szél formálta, erózió alakította homokkő sziklák, erődök.

/35. fotó: Sivatagi nomádok/

Cholistan sivatagban feltétlenül látni kell egy érdekes várat, a Derawar Fort-ot. Dera Nawab Shahib településtől keletebbre fekszik. A településnév Bahawalpur városánál említett Abbasi családra, illetve sajátos államukra utal.

Az uralkodók viselheték Bahawalpur államban az emír címet, s az uralkodók sírjait – síremlékeit tartalmazza ez a ma is jó állapotban levő erődítmény. A homokkő erődítmények, kupolák belül, illetve a sírhelyeknél kék csempével díszítettek. A múlt egy szelete ez a sajátos hangulatú erődítmény/temető, s testőrök védik ma is az erődöt. Felkereséséhez, meglátogatásához engedély szükséges!

/36. fotók: Derwar Fort Cholistan sivatag/

Bahawalpur szélén létesített Nemzeti Park Lal Shuhanra, a növény és állatvilág széles tárházával bír. A korábban említett állatkert is itt kerül el. A híres Lal Shuhanra Nemzeti Park 36 kilométerre keletre található Bahawalpurtól.

Megemlíteném azt a tényt is, hogy Bahawalpurból Pakisztán mindkét világhírű régészeti romhelye – Harappa és Mohendzso Daro – egyaránt elérhető, s a várostól körülbelül egyforma távolságra vannak az Indus Völgyi Kultúra említett fellegráirai.

Még egy szép sivatagi erődöt, erózió formálta falakat szeretnék mutatni a Cholistan sivatag szélén, illetve a településen egy szép XV. Századi síremlék is található. Uch Sharif a település, 75 kilométerre található Bahawalpurtól.

Musafir Khana 30 kilométerre Bahawalpurtól Ali Ashab szent próféta hamvait rejt.

/37. fotók: Bibi Jawindi sírkomplexum Uch Sharifban/

A Bahawalpur régióval határos Rahim Yar Khan körzetben /mintegy 200 kilométerre Bahawalpurtól található Bhong település, ahol egy csodálatos, arany kupolás mecset látható, kalligrafikus díszítéssel.

Pattan Minara-ban, /8 kilométerre Rahim Yar Khan vasútállomástól/ buddhista templomromok láthatók.